

KRD. RPD.86.2017.1.

Warszawa, dnia 17 września 2017 r.

Opinia prawna w przedmiocie przewodu doktorskiego

Niniejsza opinia została przygotowana w odpowiedzi na pytanie skierowane do Zespołu Prawnego Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów przez doktoranta Uczelni Y [dalej jako: Doktorant, Pytający] w dniu 25 sierpnia 2017 roku.

I. Stan faktyczny

Doktorant ma praktycznie ukończoną pracę doktorską na temat A. Od 2013 roku ma otwarty przewód doktorski na Uczelni X, jednakże z powodu długotrwałych problemów interpersonalnych z promotorem, obawia się, że zakończenie doktoratu będzie niemożliwe, a sprawa będzie się nadal przewlekała. Doktorant wskazał, iż w przedmiotowej kwestii zwracał się o pomoc do Dziekana, na piśmie, jak również odbył rozmowę osobistą. Dodał, że problemy w relacji z promotorem objawiają się przedmiotowym traktowaniem osoby Doktoranta, nieetyczną postawą, regularnymi uwagami *ad personam*, sygnalizowaniem rezygnacji z pracy. Doktorant podniósł, iż kilkakrotnie zgłaszał sprawę również w instytucie. Z relacji Doktoranta wynika, że nie uzyskał pomocy, sugerowano mu jedynie indywidualne podjęcie starań w celu naprawy relacji z promotorem, podkreślano natomiast, iż jest tylko petentem itd. Zdaniem Doktoranta, jego prośba o pomoc (pisemna), została przez promotora potraktowana jako skarga, co naraziło go na dalsze perturbacje w kontaktach z promotorem.

W związku z powyższym Doktorant zwrócił się z prośbą o opinię prawną, która będzie zawierała wskazanie, do kogo ma się w niniejszej sprawie zwrócić o pomoc. Nadto poprosił o informację, jak ze strony technicznej wygląda sprawa ewentualnego zamknięcia przewodu doktorskiego i dokończenia pracy na innej uczelni, z innym promotorem. Zaznaczając przy tym, że - w związku z poświęconym czasem, wkładem pracy oraz przeprowadzonymi obszernymi badaniami - zależy mu na tym, aby nie przygotowywać rozprawy od początku.

II. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1842 ze zm.);
2. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2016 r. poz. 882 ze zm.);
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r. poz. 1586 ze zm.).

III. Analiza prawna

W myśl art. 31 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego, po zasięgnięciu opinii Centralnej Komisji, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb i warunki przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Stosownie do § 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora, zwana dalej "kandydatem", składa kierownikowi jednostki organizacyjnej wybranej do przeprowadzenia przewodu doktorskiego wniosek o jego wszczęcie (ust.1). Do wniosku o wszczęcie przewodu doktorskiego kandydat załącza:

1) kopię dokumentu potwierdzającego posiadanie tytułu zawodowego, o którym mowa w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, zwanej dalej "ustawą", lub dyplomu, o którym mowa w art. 191a ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.);

- 2) propozycję tematu i koncepcję rozprawy doktorskiej ze wskazaniem obszaru wiedzy, dziedziny nauki albo sztuki i dyscypliny naukowej albo artystycznej, w zakresie których ma być otwarty przewód doktorski, oraz dyscypliny dodatkowej;
- 3) propozycję osoby do pełnienia funkcji promotora, a w przypadkach, o których mowa w § 2 ust. 2, także propozycję osób do pełnienia funkcji drugiego promotora, kopromotora lub promotora pomocniczego;
- 4) wykaz prac naukowych, twórczych prac zawodowych albo dorobku artystycznego wraz z zapisem dzieł artystycznych odpowiednim ze względu na rodzaj dzieła i dokumentacją ich publicznej prezentacji oraz informację o działalności popularyzującej naukę lub sztukę;
- 5) informację o przebiegu przewodu doktorskiego, jeżeli kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora. (ust. 2).

Ust. 2 pkt 5 ww. rozporządzenia przewiduje sytuację, w której do wniosku o wszczęcie przewodu doktorskiego dołącza się informację o przebiegu przewodu doktorskiego, jeżeli kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora. Oznacza to, iż można ponownie ubiegać się o nadanie stopnia doktora na innej uczelni oraz z innym promotorem. Rozporządzenie milczy natomiast odnośnie zamknięcia przewodu doktorskiego. Na zasadzie analogii godzi się jednak wskazać, że skoro w poszczególnych stadiach przewodu doktorskiego uchwały podejmuje rada jednostki organizacyjnej (np. rada wydziału), to również w jej gestii leży uchwała o zamknięciu przewodu doktorskiego. Skoro wniosek o wszczęcie przewodu składa kandydat (Doktorant), to również on może złożyć wniosek o zamknięcie przewodu doktorskiego. Wniosek należy skierować do kierownika jednostki organizacyjnej (dziekana). Kwestia zamknięcia przewodu doktorskiego może być uregulowana w prawie wewnętrznym danej uczelni. Wypada założyć, że wniosek o zamknięcie przewodu doktorskiego może złożyć także promotor. Wniosek o zamknięcie przewodu doktorskiego rozstrzyga rada jednostki uchwałą.

W sytuacji gdy interwencja Pytającego u władz uczelni nie przyniosła żadnych skutków, wydaje się że Pytający nie dysponuje innymi mechanizmami, poprzez które mógłby wyegzekwować na Promotorze współpracę. Pytającemu pozostaje więc możliwość podjęcia próby zamknięcia przewodu doktorskiego. Należy jednak zważyć, iż zgodnie z § 5 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach

doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz nadanie tytułu profesora, kandydat przedkłada promotorowi rozprawę doktorską wraz ze streszczeniem. Następnie Promotor sporządza opinię rozprawy, od której zależy podjęcie przez Radę jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski uchwały w sprawie przyjęcia rozprawy doktorskiej i dopuszczenia jej do obrony (§ 7 ust. 1 rozporządzenia). Negatywna opinia Promotora może zatem przesądzić o niedopuszczeniu Doktoranta do obrony.

Nadto zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, nieprzyjęta rozprawa doktorska nie może być podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora w innych jednostkach organizacyjnych.

W sytuacji, gdy Doktorant ma uzasadnione obawy, że Promotor może nie wydać pozytywnej opinii przygotowanej rozprawy doktorskiej, wydaje się, że zasadnym może być podjęcie działań celem zmiany Promotora.

Fakt, że w stosunku do Pytającego wszczęto już przewód doktorski stanowi pewne utrudnienie dla zmiany Patrona, nie powoduje jednak że jest to niemożliwe.

Regulamin przeprowadzania postępowań o nadanie stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa na Wydziale Y Uczelni X, na którym wszczęto przewód doktorski Pytającego nie reguluje ww. kwestii. Na zasadzie przykładu można jednak wskazać, że akty wewnętrzne obowiązujące na innych uczelniach stanowią, że doktorant może wnioskować o zmianę promotora czy też tematu rozprawy, co wskazuje, że w praktyce takie zmiany w okresie po wszczęciu przewodu są dokonywane. Z ewentualnym wnioskiem o zmianę promotora należy wówczas zwrócić się do rady jednostki organizacyjnej, która w formie uchwały podejmuje czynności w przewodzie doktorskim. Ruch tego rodzaju należałoby jednak poprzedzić wysondowaniem ewentualnego kandydata na promotora co to możliwości objęcia opieką naukową w miejsce dotychczasowego promotora.

Podjmując działania celem zmiany promotora w sytuacji, gdy rozprawa doktorska została już w zasadzie ukończona, należy jednak zważyć na treść art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, zgodnie z którym rozprawa doktorska, przygotowywana pod opieką promotora albo pod opieką promotora i promotora pomocniczego, powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne. Zmiana promotora w sytuacji, gdy rozprawa jest już w zasadzie ukończona może oznaczać, że nie będzie ona przygotowana pod opieką nowego promotora, a zatem ww. warunek może zostać uznany np. przez Radę Wydziału za niespełniony.

IV. Wnioski

W celu zamknięcia przewodu doktorskiego doktorant winien skierować do dziekana wnioski, zaś przewód zostanie zamknięty na mocy uchwały Rady Wydziału.

Przed wdrożeniem tej decyzji należałoby jednak zasugerować Doktorantowi podjęcie próby uregulowania stosunków z promotorem, aby pod jego kierunkiem obronić rozprawę. Alternatywnie można starać się doprowadzić do zmiany promotora, wiązałyby się to jednak z poszukiwaniem nowego kandydata. Za ostateczną możliwość wydaje się uchodzić natomiast zamknięcie przewodu i wyprowadzenie rozprawy poza macierzysty wydział – w świetle obowiązujących przepisów nie jest natomiast jasne, czy w nowym przewodzie doktorskim, na innej uczelni, będzie można wykorzystać wyniki dotychczasowych badań ze względu na przeprowadzenie ich pod kierunkiem pierwszego promotora.

*Zespół Prawny
Rzecznika Praw Doktoranta*